

REALIZĂRI ÎN PSIHOLOGIE

O IMPORTANTĂ NOUȚATE EDITORIALĂ: MIHAI ȘLEAHTIȚCHI.
IMAGINABILIS. O INTRODUCERE ÎN TEORIA REPREZENTĂRIILOR
SOCIALE.

AN IMPORTANT EDITORIAL NOVELTY: MIHAI ȘLEAHTIȚCHI.
IMAGINABILIS. AN INTRODUCTION TO THE THEORY OF SOCIAL
REPRESENTATIONS.

Daniela CAZACU

doctor în psihologie, lector universitar, Universitatea de Stat „A.Russo” din Bălți

Lucrarea *Imaginabilis. O introducere în teoria reprezentărilor sociale*, București: Editura RAO & Chișinău: Editura Știința, 2020. 640 p., scrisă de Mihai ȘLEAHTIȚCHI, doctor habilitat în psihologie, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, este rezultatul experienței științifice și didactice a autorului în domeniul psihologiei, punând accent pe tot ce este și ce nu este o reprezentare socială.

De la bun început menționăm că lucrarea, cu un volum de 640 pagini pe care o analizăm, este una din puținele lucrări concepute în Republica Moldova, care abordează problematica reprezentărilor sociale, acest fapt aducând o valoare esențială lucrării. Solid fundamentată din punct de vedere teoretic, cu o bogată informație, lucrarea prezintă o substanțială contribuție științifică în domeniul psihologiei sociale din Republica Moldova. Or, teoria reprezentărilor sociale este una dintre cele mai importante perspective teoretice în domeniul psihologiei sociale, astfel, această lucrare, în contextul autohton, merită o atenție deosebită.

Fiecare parte a cărții debutează cu câte un *Motto*, relevând ideile de referință ale respectivei părți, un *Sinopsis*, prin care

cititorului i se prezintă rezumatul subiectelor ce urmează a fi dezbătute și o serie de *Concepte-cheie*. La sfârșitul fiecărei părți a lucrării, autorul ne oferă cele mai semnificative surse bibliografice, cât și o serie de resurse informaționale suplimentare – de altfel, provocându-ne la lecturi aprofundate. Fiecare parte a cărții se încheie cu o generalizare (*Synthesis*) și un *Glossarium*.

Cu un plan bine structurat, în demersul autorului, în prima parte a cărții, intitulată *Era reprezentărilor sociale*, se analizează conceptul central și comun tuturor științelor socio-umane. Întrunind caracteristicile unui domeniu de cunoaștere aflat în plină expansiune, teoria reprezentărilor sociale capătă, de-a lungul ultimelor decenii, o valoare curriculară, demonstrând faptul că, actualmente, se întrunesc toate condițiile necesare pentru a vorbi despre o eră a reprezentărilor sociale.

În continuare, este prezentată, într-o ordine firească, următoarea parte a lucrării – *Statutul reprezentărilor sociale*, în care se reliefează locul pe care îl dețin reprezentările sociale în sistemul științelor despre om și societate. Într-o manieră deosebită, autorul prezintă cele mai im-

portante principii, care demonstrează că o reprezentare socială este anume socială.

În partea a treia a lucrării – *Obiectele reprezentării sociale*, autorul relevă acele premise care trebuie să existe pentru ca un anume element al mediului social să suscite emergența unei reprezentări sociale, cât și cele cinci condiții absolut necesare de identificare a obiectului reprezentării sociale.

În partea a patra a lucrării – *Apariția reprezentărilor sociale*, autorul evidențiază cele mai importante procese ce stau la baza apariției și formării unei reprezentări sociale. Sunt pe larg descrise cele două mecanisme precum: mecanismul de obiectivare și mecanismul de ancorare. Autorul prezintă esența mecanismului de obiectivare, care constă în reducerea abstractului la concret sau, cu alte cuvinte, în asigurarea condițiilor prin care indivizii sau grupurile capătă posibilitatea de a transforma conceptele, noțiunile teoretice în imagini familiare.

La rândul său, esența mecanismului ancorării constă în transformarea a ceva nefamiliar, necunoscut în sistem de reprezentări, ancorarea reprezentând amplificarea procesului de obiectivare. În acest sens, sunt aduse la cunoștință cititorului mai multe noțiuni, concepte elaborate de către cei mai cunoscuți cercetători în domeniul reprezentării sociale, precum: S. Moscovici, D. Jodelet, A. Neculau, M. Curelaru, S. Chelcea și G.-N. Fischer.

În partea a cincea a lucrării – *Structura reprezentărilor sociale*, autorul ne induce în adâncul, în partea cea mai lăuntrică a reprezentării sociale, dezvăluind întreaga teorie structuralistă a acesteia. Autorul prezintă specificitatea fiecărui element constituent, începând cu *nucleul central*,

care apare ca o structură stabilă, sistematică și logică, ce oglindește valorile și normele, determinând atât semnificația, cât și organizarea reprezentării, ca mai apoi să ne prezinte structura cea mai flexibilă, cea mai expusă, cea mai vie, cea mai accesibilă și cea mai mobilă a reprezentării sociale – *sistemul periferic*. Pe final, ne este prezentată acea structură a reprezentării sociale, care, de fapt, reprezintă poziția reală a subiectului față de obiectul reprezentării și sunt descrise subansambluri de credințe sau cogniții, care nu sunt exprimate spontan de subiecți în condiții obișnuite din anumite motive – *zona mută*.

În partea a șasea a lucrării – *Analiza structurală a reprezentărilor sociale*, autorul ne familiarizează cu cele patru etape de analiză structurală a reprezentărilor sociale. Delimitarea conținutului, identificarea nucleului central și a organizării reprezentării, controlul centralității și decelarea „zonelor mute“ sunt etapele care ni le prezintă autorul ca absolut necesare și obligatorii, fiecăreia revenindu-i o anumită logică și o anumită garnitură de instrumente investigaționale.

Inima acestei părți a lucrării o constituie secțiunea în care autorul ne prezintă toate metodele clasice de investigare și de delimitare a conținutului reprezentărilor sociale. Tehnica evocării libere, tehnica hărții asociative, tehnica rețelei de asociații, precum și tehnica chestionarului de caracterizare sunt metodele care propuse autor în scopul delimitării conținutului reprezentării sociale.

Așa tehnici precum cea a analizei de similitudini, tehnica schemelor cognitive de bază autorul le propune pentru delimitarea nucleului central și a organizării reprezentării. În scopul verificării centrali-

tății elementelor unei reprezentări sociale, autorul recomandă aplicarea următoarelor tehnici: inducția prin scenariu ambiguu, tehnica punerii în discuție a nucleului central, tehnica prototipic-categorială și chestionarul de centralitate, iar în scopul reperării zonelor mute ale reprezentării sociale vom folosi așa tehnici precum: tehnica decontextualizării normative și tehnica substituției.

În partea a șaptea a lucrării – *Transformarea reprezentărilor sociale*, autorul menționează că transformarea reprezentărilor sociale nu se produce de la sine, ci în funcție de mutațiile care se produc la nivel de context sau la cel de practici. Cercetătorii arată că o modificare nesemnificativă a practicii sociale, indusă de evoluția tehnică sau de altă natură (economică, culturală, religioasă ș.a.), poate implica o schimbare de reprezentare. Astfel, pentru a purcede la transformarea reprezentării sociale, autorul prezintă câteva modele elaborate de către C. Flament, C. Guimelli și P. Mannoni.

A opta parte a lucrării – *Moartea re-*

prezentărilor sociale, oferă cititorului posibilitatea să vadă că durata de viață a ceea ce poartă numele de „sisteme cognitive socialmente construite“ este limitată sau, după cum menționa, A. Neculau, are o geneză, așadar o durată de viață.

Concepută și creată de un cercetător cu o prolifică activitate științifică, relevăm valoarea lucrării și menționăm locul de seamă în literatura științifică din domeniul psihologiei și al sociologiei.

Considerăm, conținutul și structura acestei cărți drept una foarte utilă, deoarece prezenta lucrare vine să acopere deficitul de resurse bibliografice în literatura științifică autohtonă din acest domeniu, aducând o contribuție importantă pentru cercetările din Republica Moldova, care vizează teoria reprezentării sociale.

Recomandăm lucrarea *Imaginabilis. O introducere în teoria reprezentărilor sociale*, sperând ca ea să fie utilă atât specialiștilor din domeniul psihologiei și al sociologiei, cât și studenților, masteranzilor, doctoranzilor, tuturor celor interesați de universul RS.

Primit la redacție: 16.10.2020